

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2546 ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. เป็นบริษัทที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุด 31 ธันวาคม
2. เป็นบริษัทที่มีข้อมูลสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ครบถ้วน
3. ไม่เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน บริษัทที่อยู่ในระหว่างการฟื้นฟูกิจการ และบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai เนื่องจากเป็นกลุ่มบริษัทที่มีข้อบังคับในการจัดทำและนำเสนองบการเงินที่แตกต่างจากบริษัทอื่น ๆ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งแบ่งเป็น

3.2.1 ข้อมูลทั่วไปที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปที่ใช้ในการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแบบที่นำมาศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร งานวิจัยทั้งในและนอกประเทศ

3.2.2 ข้อมูลทางการเงิน

ข้อมูลทางการเงินที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลงบการเงินรวม เนื่องจากงบการเงินรวมเป็นงบการเงินที่กลุ่มกิจการนำเสนอเสมือนว่าเป็นกิจการเดียวกัน (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2544: 778) หรืองบการเงินเฉพาะ (กรณีไม่มีบริษัทย่อย) โดยลักษณะข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลงบการเงินที่เก็บรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Integrated – SET Information Management System : I-SIMS) ในระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2546

3.3 ตัวแบบที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาความสามารถของกำไรสุทธิและองค์ประกอบกำไรสุทธิในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต โดยทดสอบตามตัวแบบของ Barth Cram และ Nelson (2001) ซึ่งได้แยกการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตออกเป็น 3 ตัวแบบ โดยตัวแปรทุกตัวของแต่ละตัวแบบจะหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย ซึ่งตัวแบบที่ใช้ทดสอบมีดังนี้

$$CFO_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 EARN_t + \varepsilon_{t+1} \quad (\text{ตัวแบบที่ 1})$$

$$CFO_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 Accruals_t + \varepsilon_{t+1} \quad (\text{ตัวแบบที่ 2})$$

$$CFO_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 \Delta AR_t + \beta_3 \Delta INV_t + \beta_4 \Delta AP_t + \beta_5 DEPR_t + \beta_6 AMORT_t + \beta_7 OTHER_t + \varepsilon_{t+1} \quad (\text{ตัวแบบที่ 3})$$

โดยที่

CFO_{t+1} คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปีที่ t+1

$EARN_t$ คือ กำไรสุทธิก่อนรายการพิเศษในปีที่ t

CFO_t คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปีที่ t

$Accruals_t$ คือ รายการคงค้างจากการดำเนินงานในปีที่ t

---

* $Accruals_t =$ กำไรสุทธิก่อนรายการพิเศษในปีที่ t – กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปีที่ t

โดยที่

ΔAR_t คือ การเปลี่ยนแปลงในลูกหนี้การค้าในปีที่ t

ΔINV_t คือ การเปลี่ยนแปลงในสินค้าคงเหลือในปีที่ t

ΔAP_t คือ การเปลี่ยนแปลงในเจ้าหนี้การค้าในปีที่ t

$DEPR_t$ คือ ค่าเสื่อมราคาในปีที่ t

$AMORT_t$ คือ ค่าตัดจำหน่ายในปีที่ t

$OTHER_t$ คือ รายการคงค้างอื่น ๆ ในปีที่ t

จากตัวแบบทั้งสามของ Barth Cram และ Nelson (2001) ข้างต้น สามารถอธิบายตัวแบบได้
ดังนี้

ตัวแบบที่ 1 เป็นตัวแบบที่นำกำไรสุทธิที่ไม่ได้แยกองค์ประกอบมาใช้ในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต

ตัวแบบที่ 2 เป็นตัวแบบที่แยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต

เนื่องจากกำไรสุทธิมีการบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) ดังนั้นเมื่อแยกกำไรสุทธิออกเป็นองค์ประกอบจึงแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและส่วนที่เป็นรายการคงค้าง ซึ่งใน 2 ส่วนนี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ส่วนที่เป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน เกิดจากการบันทึกบัญชีตามเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) รับรู้รายการเมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสดออกไปจริงในงวดบัญชีนั้น แต่ในส่วนที่เป็นรายการคงค้าง เกิดจากการรับรู้รายการทางบัญชีในขณะที่เกิดขึ้นไม่คำนึงว่าจะมีการรับหรือจ่ายเงินสดออกไปแล้วหรือไม่ ดังนั้นตัวแบบนี้จึงเป็นการใช้เกณฑ์เงินสดและเกณฑ์คงค้างร่วมกันในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต

---

* $OTHER_t = [\text{กำไรสุทธิก่อนรายการพิเศษ} - (\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน} + \text{การเปลี่ยนแปลงในลูกหนี้การค้า} + \text{การเปลี่ยนแปลงในสินค้าคงเหลือ} - \text{การเปลี่ยนแปลงในเจ้าหนี้การค้า} - \text{ค่าเสื่อมราคา} - \text{ค่าตัดจำหน่าย})]$

ตัวแบบที่ 3 เป็นตัวแบบที่แยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงในทุนหมุนเวียน และรายการคงค้างระยะยาว ในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต

ตัวแบบนี้เป็นการแยกกำไรสุทธิออกเป็นส่วนที่เป็นกระแสเงินสดและส่วนที่เป็นรายการคงค้างเช่นเดียวกับตัวแบบที่ 2 แต่ได้ทำการแยกรายการคงค้างออกเป็นองค์ประกอบเพิ่มเติมจากตัวแบบที่แล้ว โดยทำการแยกรายการคงค้างเป็น 2 ส่วน คือ การเปลี่ยนแปลงในทุนหมุนเวียนและรายการคงค้างระยะยาว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในทุนหมุนเวียน (Change in Working Capital) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนที่ไม่ใช่เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ส่วนรายการคงค้างระยะยาว (Long-term Accruals) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินระยะยาวที่ไม่กระทบเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา ค่าตัดจำหน่าย (Dechow, 1994: 37)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวแบบเพื่ออธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น (Descriptive Statistics)

เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นหรือเรียกว่า สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นการสรุปถึงลักษณะข้อมูลที่มีอยู่ ได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ค่ามัธยฐาน (Median)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (Inferential Statistics)

การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงหรือเรียกว่า สถิติเชิงอนุมาน เป็นการสรุปถึงลักษณะของประชากรโดยใช้ข้อมูลตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ความถดถอยและสหสัมพันธ์ของแต่ละตัวแบบ โดย

1. ทำการตรวจสอบว่าข้อมูลที่เกิดขึ้นรอบมามีค่าที่ผิดปกติ (outliers) และมีลักษณะตรงตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยหรือไม่

2. จากนั้นทำการประมวลผลและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามของแต่ละตัวแบบ

3.4.3 ความสามารถของกำไรสุทธิและองค์ประกอบของกำไรสุทธิในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต

จากสมมติฐานที่ตั้งว่า กำไรสุทธิที่ไม่ได้แยกองค์ประกอบ การแยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับรายการคงค้าง และการแยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงในทุนหมุนเวียน และรายการคงค้างระยะยาว สามารถใช้ในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างมีนัยสำคัญ การทดสอบสมมติฐานดังกล่าวจะพิจารณาจากค่าสถิติทดสอบ t ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ถ้าระดับนัยสำคัญของแต่ละตัวแปรอิสระ มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด จะสรุปว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวของตัวแบบนั้นสามารถใช้ในการอธิบายตัวแปรตามซึ่งก็คือกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตได้ โดยการวิจัยนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญไว้ที่ 0.05

3.4.4 การเปรียบเทียบความสามารถระหว่างกำไรสุทธิที่ไม่ได้แยกองค์ประกอบกับการแยกองค์ประกอบของกำไรสุทธิในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต

การเปรียบเทียบความสามารถระหว่างกำไรสุทธิและการแยกกำไรสุทธิออกเป็นองค์ประกอบในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต การทดสอบจะพิจารณาจากค่า Vuong (1989) Z-statistic ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งในทางสถิติ โดยตัวแบบที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้นต้องเป็น Non-nested Model ซึ่งก็คือ ตัวแปรอิสระทุกตัวของตัวแบบหนึ่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของอีกตัวแบบหนึ่งที่นำมาเปรียบเทียบ การวิจัยครั้งนี้ตัวแบบที่นำมาเปรียบเทียบเป็นตัวแบบที่ลักษณะเป็น Non-nested Model ทั้งหมด จึงสามารถนำค่า Vuong Z-statistic มาใช้เป็นเกณฑ์การเปรียบเทียบได้นอกจากนี้ค่า Vuong (1989) Z-statistic ยังสามารถตอบสมมติฐานที่ว่าตัวแบบที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้น ตัวแบบหนึ่งดีกว่าอีกตัวแบบหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ (Dechow, 1994:37-38)

การศึกษานี้จะทำการเปรียบเทียบความสามารถในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตจากตัวแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. เปรียบเทียบระหว่างการแยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้าง (ตัวแบบที่ 2) กับกำไรสุทธิที่ไม่ได้แยกองค์ประกอบ (ตัวแบบที่ 1) ซึ่งมีตัวแบบในการทดสอบดังนี้

$$CFO_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 EARN_t + \varepsilon_{t+1} \quad (\text{ตัวแบบที่ 1})$$

$$CFO_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 Accruals_t + \varepsilon_{t+1} \quad (\text{ตัวแบบที่ 2})$$

2. เปรียบเทียบระหว่างการแยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงในทุนหมุนเวียน และรายการคงค้างระยะยาว (ตัวแบบที่ 3) กับการแยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้าง (ตัวแบบที่ 2) ซึ่งมีตัวแบบในการทดสอบดังนี้

$$CFO_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 Accruals_t + \varepsilon_{t+1} \quad (\text{ตัวแบบที่ 2})$$

$$CFO_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 \Delta AR_t + \beta_3 \Delta INV_t + \beta_4 \Delta AP_t + \beta_5 DEPR_t + \beta_6 AMORT_t + \beta_7 OTHER_t + \varepsilon_{t+1} \quad (\text{ตัวแบบที่ 3})$$

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญไว้ที่ 0.05 ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบตัวแบบมี ดังนี้

1. การเปรียบเทียบระหว่างการแยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้าง (ตัวแบบที่ 2) กับกำไรสุทธิที่ไม่ได้แยกองค์ประกอบ (ตัวแบบที่ 1)

- หากค่า Vuong Z-statistic ที่ได้เป็นบวกและมีนัยสำคัญ (ค่า Z มากกว่าหรือเท่ากับ 1.645) หมายความว่า ตัวแบบที่ 2 สามารถใช้ในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตได้ดีกว่าตัวแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ

- หากค่า Vuong Z-statistic ที่ได้เป็นลบและมีนัยสำคัญ (ค่า Z เท่ากับหรือน้อยกว่า -1.645) หมายความว่า ตัวแบบที่ 1 สามารถใช้ในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตได้ดีกว่าตัวแบบที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญ

- หากค่า Vuong Z-statistic ที่ได้อยู่ในช่วงที่ไม่มีนัยสำคัญ หมายความว่า ตัวแบบที่ 2 กับ ตัวแบบที่ 1 มีความสามารถในการใช้อธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตที่ไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบระหว่างการแยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงในทุนหมุนเวียน และรายการคงค้างระยะยาว (ตัวแบบที่ 3) กับการแยกกำไรสุทธิเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้าง (ตัวแบบที่ 2)

- หากค่า Vuong Z-statistic ที่ได้เป็นบวกและมีนัยสำคัญ (ค่า Z มากกว่าหรือเท่ากับ 1.645) หมายความว่า ตัวแบบที่ 3 สามารถใช้ในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตได้ดีกว่าตัวแบบที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญ

- หากค่า Vuong Z-statistic ที่ได้เป็นลบและมีนัยสำคัญ (ค่า Z น้อยกว่าหรือเท่ากับ -1.645) หมายความว่า ตัวแบบที่ 2 สามารถใช้ในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตได้ดีกว่าตัวแบบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญ

- หากค่า Vuong Z-statistic ที่ได้อยู่ในช่วงที่ไม่มีนัยสำคัญ หมายความว่า ตัวแบบที่ 3 กับตัวแบบที่ 2 มีความสามารถในการใช้อธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตที่ไม่แตกต่างกัน

3.4.5 สรุปผลการวิจัย

นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากวิธีการข้างต้นมาสรุปผลการวิจัย